

ATATÜRK İLKELERİ VE CUMHURİYET TARİHİ: BÜTÜNSEL BİR BAKIŞ

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ

Dr. Muhsin Ertürk BUDAK

ATATÜRK İLKELERİ VE CUMHURİYET TARİHİ: BÜTÜNSEL BİR BAKIŞ

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ
Dr. Muhsin Ertürk BUDAK

Yazarlar:

Abidin ÇEVİK - Rıdvan KIZILKAYA - Semra KOÇLU - Ercan KOSTAK
Gürdal ÇETİNKAYA - Zeynep Müjde SAKAR - Cengiz ATLI - Zeynep Müjde SAKAR
Serap KURT KAYSERİLİ - Hasan DEMİRHAN

E-ISBN: 978-625-382-107-4

DOI: 10.54637/vizetek.9786253821074

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Kapak Tasarımı: Abdulkadir EMİROĞLU

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Yayın Tarihi: Aralık, 2025

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ATATÜRK İLKELERİ VE CUMHURİYET TARİHİ: BÜTÜNSEL BİR BAKIŞ

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ

Dr. Muhsin Ertürk BUDAK

2025

 Vizetek
Yayınclık

ÖN SÖZ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, yalnızca Türk milletinin siyasal tarihindeki önemli bir kırılma noktası değil, aynı zamanda XX. yüzyıl dünya tarihinin en özgün modernleşme deneyimlerinden birini teşkil etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde başlayan siyasal, toplumsal ve düşünsel dönüşüm süreci, Millî Mücadele yıllarında yeni bir kimlik ve egemenlik anlayışıyla birleşmiş ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanıyla kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Bu tarihsel dönüşümün fikir mimarı Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve mücadelesine katılan arkadaşları, ulusal egemenliği esas alan, çağdaş uygarlık düzeyini aşmayı hedefleyen ve bağımsızlık ile özgürlük ilkeleri üzerine kurulu bir devletin temellerini atmışlardır. Atatürk ilke ve inkılapları, bu yönüyle yalnızca siyasal bir program değil, aynı zamanda Türk toplumunun modernleşme sürecine yön veren ve çağdaş değerlerle ulusal kimliği bütünleştiren bir düşünce sistematigi olarak büyük bir tarihsel öneme sahiptir. Çalışmanın temel gayesi, Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde belirleyici olan tarihsel dinamikleri, Atatürk'ün düşünsel mirasını ve bu düşüncenin siyasal, toplumsal ve kültürel alanlarda nasıl bir etki yaptığını sistematik bir yaklaşımla incelemektir. Eser, yalnızca olayların kronolojik sıralamasına odaklanmakla kalmamış, aynı zamanda Cumhuriyet'in fikir temelleri, kurumsal yapılanmaları ve toplumsal yaşam üzerindeki kalıcı etkileri de ele alınmıştır. Farklı konularda akademisyenlerin katkılarıyla çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, yalnızca yeni bir devletin inşası değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ideolojik düzeyde köklü bir dönüşümün başlangıcıdır. 1923'te ilan edilen Cumhuriyet, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde halk egemenliğine dayalı bir yönetim anlayışını hayata geçirmiştir. Bu anlayış, eğitimden hukuka, ekonomiden kültüre kadar geniş bir alanda gerçekleştirilen devrimlerle pekişmiş ve Cumhuriyet'in kurucu felsefesini toplumsal yaşamın her alanına taşımıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan düzenlemeler, yalnızca siyasal yapıyı dönüştürmekle kalmamış; aynı zamanda toplumun değerler sistemini, kültürel algılarını ve ideolojik yönelimlerini de yeniden şekillendirmiştir. Bu bağlamda, Atatürk ilkeleri ve Cumhuriyet tarihini bütünsel bir bakışla ele almak, sadece geçmiş anlamak için değil, aynı zamanda günümüz Türkiye'sinin düşünsel ve

kurumsal temellerini kavrayabilmek açısından da büyük bir önem taşımaktadır.

"Atatürk İlkeleri ve Cumhuriyet Tarihi: Bütünsel Bir Bakış" adlı bu eser, Cumhuriyet'in kuruluş sürecini ve erken dönemini farklı boyutlarıyla inceleyen akademik çalışmaları bir araya getirerek hazırlanmıştır. Kitap, Cumhuriyet'in ideolojik, siyasal, toplumsal ve kültürel dönüşümlerini çok yönlü bir perspektifle ele alarak, okuyucuya hem tarihsel bir panorama hem de analitik bir çerçeve sunmaktadır. Bu doğrultuda, Abidin Çevik, II. Meşrutiyet'ten erken Cumhuriyet'e uzanan süreçte İslamcılık düşüncesinin dönüşümünü ele almakta ve laiklik anlayışıyla kurulan ilişkiyi tartışmaktadır; Rıdvan Kızılkaya, milliyetçilik, kimlik ve vatandaşlık kavramlarını Cumhuriyet ideolojisinin inşası bağlamında irdeleyerek yeni bir vatandaşlık kimliğinin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır; Semra Koçlu, Cumhuriyet'in ilk on yılında gerçekleştirilen inkılapların toplumsal yapıya etkilerini değerlendirerek, siyasal değişimlerin ötesinde kültürel ve sosyal dönüşümlere ışık tutmaktadır; Ercan Kostak, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası üzerinden erken dönemdeki örgütlü muhalefeti analiz ederek Cumhuriyet'in siyasal yapısındaki önemli mücadeleleri ele almaktadır; Gürdal Çetinkaya, Atatürk'ün üniversite reformuna dair çalışmasında, bilimsel düşünce ile entelektüel hayatın yeniden şekillenişini gözler önüne sermektedir; Zeynep Müjde Sakar, Türkiye-Norveç ticari ilişkileri üzerinden erken Cumhuriyet'in ekonomik sürecini detaylı bir şekilde incelerken; Cengiz Atlı ve Zeynep Müjde Sakar'ın ortak çalışması, Türk büyükelçilerinin gözünden İsrail'in siyasi ve ekonomik yapısını değerlendirerek Türkiye'nin dış politika stratejisini ortaya koymaktadır; Serap Kurt Kayserili'nin Demokrat Parti döneminde Ağrı ilindeki sağlık hizmetlerini ele alan çalışması ise Cumhuriyet'in sağlık hizmetlerindeki dönüşümünü somut bir örnek üzerinden incelemektedir; Hasan Demirhan'ın çalışması ise Lozan Antlaşması'ndan günümüze uzanan süreçte Batı Trakya Türklerinin siyasal, hukuksal ve toplumsal sorunlarını tarihsel bir süreklilik içinde ele almaktadır.

Yukarıda zikredilen çalışmalar Atatürk'ün ilke ve inkılaplarının rehberliğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarındaki dönüşümleri ideolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik perspektiflerden derinlemesine incelemekte, bu çok yönlü değişimlerin Cumhuriyet'in temel yapılarındaki

izlerini sürmektedir. Her bir bölüm, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki devrimci değişiklikleri, yalnızca siyasal düzeyde değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal alanda da ne denli köklü ve kalıcı bir etki yarattığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, Atatürk'ün vizyonunun yalnızca bir siyasal dönüşüm değil, aynı zamanda toplumsal yapının yeniden inşa edilmesinde belirleyici bir rol oynadığı net bir şekilde görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, gerçekleştirdiği devrimler yalnızca yeni bir devlet yapısı kurmakla kalmamış, aynı zamanda halkın düşünsel ve toplumsal yapısını çağdaş bir dünyaya uyum sağlayacak şekilde yeniden şekillendirmiştir.

Nihayetinde eserin içerdği her bir çalışma, bu dönüşümün farklı yönlerini irdeleyerek, erken Cumhuriyet dönemindeki toplumsal dinamiklerin ve ideolojik çatışmaların anlaşılmasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Kitap, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun sadece bir devlet inşası olmadığını, aynı zamanda bir toplumun yeniden yapılandırılması süreci olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, eserin tümü, Cumhuriyet tarihini anlamak ve bu büyük dönüşümün ardındaki ideolojik, toplumsal ve kültürel dinamikleri derinlemesine kavramak isteyen akademisyenler, öğrenciler ve araştırmacılar için eşsiz bir başvuru kaynağı teşkil etmektedir.

“Atatürk İlkeleri ve Cumhuriyet Tarihi: Bütünsel Bir Bakış” adlı eserin tüm paydaşları olarak Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, Millî Mücadelenin kahramanlarını ve bu toprakları vatan kılmak uğruna canlarını feda eden aziz şehitlerimizi rahmetle, gazilerimizi ise minnetle anıyor, onların bizlere miras bıraktığı bağımsızlık ülküsünü ve Cumhuriyet değerlerini yaşatma sorumluluğumuzu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Atatürk'ün düşünsel mirasının ışığında, tarih biliminin rehberliğinde hazırlanan bu eserin, Cumhuriyet'in tarihsel anlamını ve çağdaş değerini daha derin bir biçimde kavramamıza katkı sağlamasını diliyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Atila ŞEHİRLİ

Dr. Muhsin Ertürk BUDAK

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

II. Meşrutiyet'ten Erken Cumhuriyet'e İslamcılık Düşüncesinin Dönüşümü: İdeolojik Süreklilikler Ve Kopuşlar	1
--	---

Abidin ÇEVİK

2. BÖLÜM

Milliyetçilik, Kimlik Ve Vatandaşlık: Cumhuriyet İdeolojisinin İnşası.....	18
--	----

Rıdvan KIZILKAYA

3. BÖLÜM

Cumhuriyetin Türk İnkılabına Kazandırdıkları (1923-1933).....	36
---	----

Semra KOÇLU

4. BÖLÜM

Cumhuriyet'in İlanının Ardından Ortaya Çıkan Örgütlü Muhalefet Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası	52
--	----

Ercan KOSTAK

5. BÖLÜM

Atatürk Ve Üniversite Reformu	75
-------------------------------------	----

Gürdal ÇETİNKAYA

6. BÖLÜM

Türkiye-Norveç Ticari İlişkilerinde; İthalat Ve İhracat (1937-1946).....	90
--	----

Zeynep Müjde SAKAR

7. BÖLÜM

Türk Büyükelçilerinin Gözüyle İsrailin Siyasi Ve Ekonomik Yapısı (1948-1953)..... 108

Cengiz ATLI

Zeynep Müjde SAKAR

8. BÖLÜM

Demokrat Parti Döneminde Ağrı İlinde Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi ve Kurumsal Dönüşüm (1950–1960)..... 126

Serap KURT KAYSERİLİ

9. BÖLÜM

Batı Trakya Türkleri Ve Sorunları (1923 – 2025)..... 147

Hasan DEMİRHAN